

Vetenskap är inte tro

Olle Häggström¹

Anders Björnsson tycks ha snöat in sig rejält på oss i förbundet Humanisterna. På sistone har han angripit oss i bl.a. *Svenska Dagbladet*, *Expressen*, och *Flamman*. Samt nu senast i *Axess* 1/2008, där han reprinterar ett par av sina gamla käpphästar: vi i Humanisterna har ”kapat” begreppet humanism, och Sverige är redan sekulariserat så det räcker.

Björnsson sammanfattar på ett förtjänstfullt vis hur mångbottnat begreppet humanism är, med en rad olika idéströmningar och associationer. Självklart fäster inte alla som kallar sig humanister lika stort avseende vid alla dessa. Härvidlag gör Björnsson en annan avvägning än vad jag gör, men jag har inte för den sakens skull något att invända mot att han kallar sig humanist, och jag kan bara beklaga att han inte visar mig och förbundet Humanisterna motsvarande respekt och generositet.

Att det svenska samhället är ett av världens mest sekulariserade har Björnsson alldeles rätt i. Men att härav dra slutsatsen att religionen inte utgör något problem i Sverige är förhastat. Måhända är den inget problem för Björnsson, men läget är lite annorlunda för exempelvis de barn som av Plymouthbröderna och andra extrema sekter, med stöd av en alltför släpphänt friskolelagstiftning, hålls isolerade från omvärlden och förvägras rätten till allsidig undervisning på vetenskaplig grund. Vidare kan jag dementera att vår religionskritik enbart skulle hänföra sig till svenska förhållanden; vårt engagemang är i hög grad globalt, och vi är i själva verket långt mer bekymrade över George W Bushs och påven Benedictus inflytande än över Åke Greens och Åsa Waldaus.

Så långt i sin artikel bjuder Björnsson enbart på skåpmat, men då han mot slutet tar upp frågan om lagen om religionsfrihet serverar han en präktig överraskning. Vi i Humanisterna är helt och hållet för religionsfrihet, men några av oss finner det stötande att uppfattningar baserade på tron på övernaturligheter skall ges ett särskilt skydd utöver det som andra uppfattningar har, och därför har vi ifrågasatt de stycken i grundlagen som behandlar religionsfriheten som en särskild frihet. De vanliga åsikts-, yttrande-, förenings- och mötesfriheterna menar vi räcker gott även på religionens område.

Här har vi fel, hävdar Björnsson, och ger ett exempel på en religionsyttring som inte skyddas av dessa friheter: rituellt djurplågeri! Och om vi verkligen vill att denna skall vara förbjuden (ja, det vill vi) så menar han att vi i konsekvensens namn borde vara motståndare även till djurförsök inom medicinsk forskning, ty ”vetenskapstro är inte mer rationell än annan tro”.

Utan att på minsta vis vilja tona ned den etiska problematiken kring djurförsök i medicinsk forskning, vill jag ändå mena att Björnssons jämställande av dessa med djurplågeri avsett att behaga Baal eller Oden – eller vilka fantasifoster som för tillfället åtnjuter popularitet – är ett tecken så gott som något på att upplysningsarvet behöver försvaras även i det sekulariserade Sverige.

Björnssons relativistiska idé om vetenskapen som en tro bland alla andra, varken mer eller mindre rationell än religionerna, är helt på tok. Vetenskaplighet handlar inte om en fix och färdig världsbild, utan om ett förhållningssätt där vi ständigt utsätter våra tentativa slutsatser för kritisk granskning. Kontrasten mot religiös dogmatism kunde knappast vara större.

¹ Professor i matematisk statistik och styrelseledamot i förbundet Humanisterna